

Izdatel'stvo Akademii pedagogicheskikh nauk RSFSR, 1960. [in Russian]

9. Rubinshtein, S. L. Bytie i soznanie. Chelovek i mir / S. L. Rubinshtejn. [Being and Consciousness. Human and world]. SPb.: Piter, 2003. [in Russian]

10. Leontiev, A.A. Osnovy psiholingvistiki. [The basics of psycholinguistics]. M.: Smysl; SPb.: Lan, 2003. [in Russian]

11. Brushlinskiy, A.V. Psihologiya subyekta / editor prof. Znakov, V.V. [Psychology of subject]. M.: Institut psihologii RAN; SPb.: publ."Aletya". 2003. [in Russian]

12. Popov, G.S. Fenomenologiya pamyati: osnovnye metodologicheskie podhody k issledovaniyu pamyati cheloveka. Rukopis'. [Memory phenomenology: basic methodological approaches to human memory research. Manuscript]. Arhiv NII Pamyati. 1951. [in Russian]

13. Kondratiev, N.D. Bolshie cikly konyunktury i teoriya predvideniya. Izbrannye trudy / Eds.: Abalkin, L.I., Yakovets, Y.V. [Large cycles of conjuncture and the theory of foresight. Selected Works]. M.: ZAO "Izdatel'stvo "Ekonomika", 2002. [in Russian]

14. Skott J. Blagimi namereniyami gosudarstva. Pochemu i kak provalivalis' proekty uluchsheniya uslovij chelovecheskoj zhizni. Translation by Gusinskiy, E.N., Turchaninova, Y.I.M. [By all good intentions of the state. Why and how projects for the conditions of human life improvement failed]. Universitetskaya kniga, 2005. [in Russian]

15. Aristotel. Ritorika. / Transl. by Platonova N. [Rhetoric]. M.: Antichnye ritoriki, 1978. [in Russian]

16. Machiavelli, N. Gosudar. [Sovereign] M.: Planeta, 1990. [in Russian]

17. Yeits, F. Iskustvo pamyati. Eng. Transl. by Malyshekin, E. [The Art of Memory] SPb.: Universitetskaya kniga, 1997. [in Russian]

18. Szondi, L. Sudboanaliz / Lipot Sond; translated from German by Tihomirov, A.V. [Fate-analysis] M.: Tri kvadrata, 2007. [in Russian]

19. Bernshtein, N.A. Nekotorye nazrevayushchie problemy regulyatsii dvigatelnykh aktov. [Some growing problems within the regulation of motor acts]. Voprosy psihologii., 1957, No 6. [in Russian]

Маньковська О. Ю.

*викладач кафедри сценічного мистецтва
Київського міжнародного університету, Київ*

ХОРЕОГРАФІЧНІ ТЕХНІКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ АКТОРІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Mankovska O. V.

*Assistant of the Performing Arts Department
at Kyiv International University, Kyiv*

CHOREOGRAPHIC TECHNIQUES AS MEANS OF FORMING THE STAGE SKILL OF FUTURE ACTORS IN THE PROFESSIONAL TRAINING PROCESS

Анотація. У статті представлено опис та характеристику окремих інноваційних та актуальних технік хореографічного мистецтва, як засобів формування сценічної майстерності майбутніх акторів у процесі фахової підготовки. Хореографічні техніки автором проаналізовано з урахуванням практичності та доцільності їх застосування для підвищення акторської майстерності акторів. Автором науково аргументовано та доведено необхідність застосування у процесі фахової підготовки акторів техніки Лабана, Станіславського та інших, оскільки вони сприяють розвитку складників акторської майстерності, пластичності, гнучкості, вміння передавати образи через рухи тощо. Автором запропоновано систематизацію запропонованих технік на традиційні та інноваційні, виокремлено перспективи подальших наукових та практичних розвідок з проблеми удосконалення фахової підготовки майбутніх акторів.

Summary. The article describes the description and characterization of some innovative and current techniques of choreographic art, as a means of forming the stage skills of future actors in the process of professional training. Choreographic techniques are analyzed by the author taking into account the practicality and expediency of their use for enhancing the acting skills of the actors. The author has scientifically substantiated and proved the necessity of application in the process of professional training of actors of techniques Laban, Stanislavsky and others, as they contribute to the development of components of acting skills, plasticity, flexibility, ability to convey images through movements and so on. The author proposes systematization of the proposed techniques into traditional and innovative ones, outlines the prospects of further scientific and practical explorations on the problem of improving the professional training of future actors.

Ключові слова: фахова підготовка, майбутні актори, хореографічні техніки, засоби професійної підготовки, хореографічне мистецтво.

Key words: professional training, future actors, choreographic techniques, vocational training, choreographic art.

Постановка проблеми. Фахова підготовка майбутніх акторів у руслі сучасних тенденцій розвитку професійної освіти в Україні в цілому визначається різноманітністю підходів, форма, методів та засобів. У контексті наукових дискусій щодо фахової підготовки майбутніх акторів, то особливої уваги заслуговують засоби, які вирізняються специфічністю та, в окремих випадках, індивідуальністю, оскільки формування майстерності актора – процес довготривалий, комплексний, передбачає послідовність кількох функціональних аспектів та повинен будуватися на принципах інтердисциплінарності, інтегрованості та взаємопов'язаності тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних аспектів хореографічної культури ХХст. Набуває актуальності, що зумовлено низкою причин: зростанням інтересу до цього напряму талановитої, непересічної інтелігенції, інтересу до нових культурних цінностей, поглибленим вивченням теоретичних аспектів хореографії. Її історія – витоки, розвиток, засновники стилів і технік: модерн-танцю, джаз-танцю, експресивного танцю – Р. фонЛабана, М. Вігман; імпресіоністичного танцю – А. Дункан, Л. Фулер. Методика – М. Грехем, М. Канінггем, Г. Джордано, Т. Браун, Д. Боуе. Балетні постановки – М. Фокіна, Дж. Балanchina, М. Бежара, Дж. Кранко, К. Макмілана, Ю. Григоровича, І. Кіліана, П.Бауш, У. Форсайта, М. Екка та інших [14, с. 262].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз представлених робіт засвідчив, що питання фахової підготовки в українському науковому просторі досліджується досить вузько, в окремих випадках дотично до професійної підготовки інших фахівців, а отже залишається відкритою для дискусій прикладних, фундаментальних та аналітичних досліджень. Наш науковий інтерес зосереджено, зокрема, на виокремленні доцільних хореографічних технік, що сприятимуть підвищенню акторської майстерності майбутніх акторів у процесі фахової підготовки, що становить мету даної статті.

Сформульована мета визначає специфіку поетапної реалізації таких завдань аналітичного дослідження: по-перше – визначити сутність поняття засобу, в контексті освітнього процесу; по-друге – охарактеризувати окремі хореографічні техніки, описати їх практичну доцільність у застосуванні у процесі фахової підготовки акторів; по-третє – виокремити та систематизувати ефективні хореографічні техніки для підвищення акторської майстерності у процесі фахової підготовки.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що акторська майстерність синтезує кілька видів мистецтва: танцю, музики, драматургії, літератури тощо. Це глибинна єдність мовлення, звуку, жесту, руху, сценічного образу, що безпосередньо розкриває мистецьку гру актора, його глибинну сутність та значення того, що він прагне передати через образ при створенні персонажу.

Акторська діяльність, в свою чергу виявляється в творчості, виконавстві, сприйманні, носить творчий характер: актор створює художньо-емоційний образ, активно відтворює його, глядач же більш або менш активно сприймає.

Оскільки одним складником процесу формування акторської майстерності є балетмейстерські (хореографічні) вміння, то хореографія та її техніки в цілому можуть слугувати ефективним засобом відтворення окремих образів, допомагаючи таким чином акторові розкутіше почувати себе на сцені, відтворювати роль чи персонаж тощо. Насамперед варто зауважити, що поняття «засіб» у загальному розумінні характеризується як «те, що служить знаряддям у якій-небудь дії, справі» [1]. У контексті потрактувань організації освітнього процесу у закладах вищої освіти, які готують майбутніх акторів загальноприйнятої класифікації дидактичних засобів не виокремлено якихось специфічних, тож у своїй роботі послуговуємося класифікацією запропонованої польським дидактом В.Оконем, в якій засоби навчання розташовані відповідно до наростання можливості замінювати дії педагога й автоматизувати дії особи, що здобуває освіту, а саме: прості засоби (словесні: підручники, навчальні посібники тощо; візуальні засоби: реальні предмети, моделі, картини тощо) та складні засоби (механічні візуальні пристрої: діаскоп, мікроскоп, кодоскоп та інші; аудіальні засоби: програвач, магнітофон, радіо; аудіовізуальні: звуковий фільм, телебачення, відео, демонстрація); засоби, які автоматизують процес навчання: лінгвістичні кабінети, комп'ютери, інформаційні системи, телекомунікаційні мережі тощо [9]. У контексті професійної освіти Вишнякова визначає «засіб» як матеріальні та природні об'єкти, що використовуються в освітньому процесі в якості пізнавальної активності студента, що сприяють оптимізації засвоєння студентом нових знань, технік чи технологій [5, с. 321]. Отже, в межах започаткованого аналізу інтерес становитимуть прості словесні засоби, що передбачають пояснення та інструктаж педагога, а також аудіовізуальні засоби, які передбачають безпосередню демонстрацію хореографічної техніки, оскільки практичний напрям започаткованого дослідження – вивчення хореографічної методики навчання й викладання (системи, техніки танцю), а саме: теорія й методика викладання класичного танцю (danse e'cole, ballet, pas de deux, hystorique danse), народно-сценічного чи характерного (danse de caractere), бального (ST, LA), сучасного (modern jazz dance, contemporary dance, improvisation, tep dance, hip-hop: disco, funk, R&B, new style, electric boogie, braick dance). Класифікація видів сучасного танцю в узагальненому вигляді містить у собі бальний (бально-спортивний), джазовий танець, модерн, contemporary, естрадний танець та ін., деякі менш стабільні напрямки й течії [3, с. 22]. Зазначене актуалізує необхідність опису ефективних

хореографічних технік, як засобу фахової підготовки майбутніх акторів. Зупинимось на характеристиці окремих хореографічних технік, виокремлюючи їх практичність та доцільність застосування.

За твердженням В. Васланова знайомство з багатством танцювальної творчості народів і зараз служить дієвим засобом ідейно-естетичного виховання підростаючого покоління. Збереження багатств і традицій танцювального фольклору, органічне включення їх в сучасну хореографічну культуру є найважливішим практичним і теоретичним завданням для всіх працюючих у цій сфері фольклористів, балетмейстерів, мистецтвознавців. Особливості предмету «народно-сценічний танець» – в організації і методичному осмисленні найрізноманітніших елементів народних танців і в їх використанні в формуванні виконавця при навчанні. Цей предмет розкриває широкі можливості і для освоєння техніки, і для емоційного розвитку акторських даних, знайомлячи з національною пластичною та музичною культурою народів світу [3, с. 75]. Особливий внесок у розвиток і впровадження у фахову підготовку виконавців народно-сценічного танцю здійснила Т. Ткаченко, яка значно розширила і систематизувала вправи в заняттях з народного танцю, застосувала нові назви. На своїх заняттях Т. Ткаченко завжди прагнула досягти точності і чіткості кожного руху, поліпшити технічний бік танцю, вимагала від своїх учнів розуміння стилю, характеру кожного танцю. Вона підкреслювала, що вчитель повинен знайомити учнів з історією, побутом та національною культурою народу, що без інтересу до народної творчості учні не зможуть правильно передати характерні особливості досліджуваного танцю. Для Т. Ткаченко надважливим аспектом у підготовці та виконанні народного танцю було дотримання чистоти стилю, з огляду на це вона завжди застерігала своїх вихованців від змішування стилів, надуманих рухів, які не мають з танцем нічого спільного. Балетмейстер завжди підкреслювала, що танець є душею народу, а тому виконавцю народних танців необхідно власне ціннісне ставлення до нього, яскраве емоційне вираження [12, с. 66]. Запропонована Т. Ткаченко система навчання народно-сценічного танцю на сучасному етапі найбільш традиційна, і в такому напрямі працюють багато викладачів, приносячи в специфіку викладання свої риси, індивідуальність і бачення кінцевого результату [11, с. 4].

Незмінно актуальним хореографічним засобом у фаховій підготовці майбутніх акторів залишається теорія і техніка Н. Бернштейна, який не тільки теоретично обґрунтував, а й розробив для практиків рекомендації для спортивних тренерів і спортсменів, для музичного педагога і музиканта-виконавця, для балетмейстера і артиста балету, для режисера і актора, для всіх тих професій, для яких важливим є точний за результатами виконаний рух [2].

За твердженням сучасника О. Чепалова, найнаближеним до наукових вимог сьогодення та специфіки хореографічного мистецтва є аналіз за допомогою моделі комунікації Р. Якобсона, адаптований до танцю, оскільки в його хореологічний аналіз зважено на звук (музику), рухи виконавців, їхній просторовий зв'язок та вплив на аудиторію [13].

Серед сучасних напрямків хореографії такі, як модерн, джаз-модерн, контемпорарі та інші широко використовуються як у різних шоу-проектах, професійних театрах, так і в аматорських дитячих хореографічних колективах; тому загального знайомства з основами техніки танцю-модерн сучасному вчителю недостатньо, необхідне глибоке володіння теоретичною і практичною базою сучасної хореографії [8, с. 88]. Впровадження хореографічних технік у фахову підготовку майбутніх акторів сприяє розвитку їхніх фізіологічно-хореографічних здібностей, прищеплення необхідних гімнастичних умінь і навичок та теоретичних знань для методично-педагогічної діяльності. Зазначимо, що підготовка студентів до занять з модерн-джаз танцю, освоєння основних технічних принципів здійснюється для того, щоб на старших курсах на вже підготовленому ґрунті займатися розкриттям творчого потенціалу, пошуком власного стилю, створенням авторської форми для розкриття внутрішнього змісту (етюду, імпровізації, будь-якого творчого завдання). Модерн танець на відміну від народного або класичного створювався на підґрунті творчої діяльності якоїсь конкретної особистості танцюриста. За твердженням В. Нікітіна, у танці модерн істотним є спроба виконавця вибудувати зв'язок між формою танцю і своїм внутрішнім станом, більшість стилів танцю – модерн сформувалася під впливом якої-небудь чітко викладеної філософії чи визначеного бачення світу [10, с. 12]. Доцільність впровадження технік модерну на заняттях гімнастики обумовлена спільністю історичних і методичних основ. Відомо, що експерименти в області руху і зокрема танцю почалися ще в середині 19 століття. Варто згадати теорію «тілесного вираження» Ф. Дельсарта й експерименти Ж. Далькроза в області створення рухового алфавіту для зорового втілення музики. Першими хореографами-модерністами були Рут Сен-Дені, Тед Шоун, Айседора Дункан. Великий вклад у розвиток методики, системи танцю модерн зробила Марта Грехем. З іншого боку, Лисицька Т.С. відзначає, що на розвиток гімнастики зробила великий вплив та ж сама система Ф. Дельсарта, який намагався установити визначений взаємозв'язок між емоційними переживаннями людини і його жестами, мімікою. Роботи Дельсарта лягли в основу теорії виразного руху, послуживши фундаментом для створення одного з напрямків гімнастики-ритмопластичного [6].

У характеристиці хореографічних технік як засобу формування сценічної майстерності майбутніх акторів можемо виокремити традиційні

та інноваційні, до перших відносимо народний танець, історико-побутовий та класичний танець, до другої групи – модерн, контемпорарі, джаз тощо.

Висновки і пропозиції. Застосування хореографічних технік у фаховій підготовці майбутніх акторів позитивно відбиватиметься на формуванні їхньої сценічної майстерності, оскільки сприяють розвитку гнучкості, пластичності, рухової активності в цілому. Професійній підготовці майбутніх фахівців театального мистецтва забезпечує майстерність через рух, музику, слово. Однак запропонована характеристика та опис хореографічних технік як одного із засобів підвищення акторської майстерності у фаховій підготовці не вичерпує всіх сучасних технік і потребує подальших розширених експериментів. З огляду на зазначене, перспективами подальшого розвитку проблеми удосконалення акторської майстерності засобами хореографічних технік є вивчення досвіду досліджень фахівців Трініті Лабан Консерварії [7], та створення власної хореографічної школи та введення хореології (теорії хореографічного мистецтва) до кола фундаментальних дисциплін, які вивчаються у вищих навчальних закладах відповідного профілю, що власне становитиме основу для подальших наукових розвідок у даному напрямі.

Список літератури:

- Академічний тлумачний словник (1970—1980)
Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/zasib>
Бернштейн Н.А. О ловкости и ее развитии/ Н.А.Бернштейн –Москва : «Физкультура и спорт»,1991. –С. 7-10
Болдырьов А. Сучасні тенденції розвитку хореографічного мистецтва / Сучасні стратегії розвитку хореографічної освіти, м. Умань, 23-24 травня 2014року. Режим доступу: <https://mpf.udpu.edu.ua/wp-content/zagruzka/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A.pdf>
Ванслов В.В. Всебічний розвиток особистості і види мистецтва / В.В.Ванслов. –М. : Мистецтво, 1963. –С.75

Вишнякова С.М. Профессиональное образование: словарь. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика. М.: НМЦ СПО., 1999. – 538с.

Лисицкая Т.С. Ритм+пластика / Т.С. Лисицкая.–М.: Физкультура и спорт,1987–160 с

Трініті Лабан Консерваторія, Лондон, Велика Британія. Режим доступу: <https://www.trinitylaban.ac.uk/tags/dance-science>

Мікулінська О. Удосконалення професійної підготовки студентів-хореографів на основі провадження техніки сучасного танцю / Сучасні стратегії розвитку хореографічної освіти:матеріали всеукраїнської науково-практичної конференціїз міжнародною участю (Умань, 23-24 травня 2014р.)/ ред. кол. : О.В.Дудник, Л.М.Андрощук.–Умань : ФОПЖовтийО.О., 2014. –138с.

Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навчальний посібник [Електронний ресурс] / Н.Є. Мойсеюк. – к., 2007. – 608 с. - Режим доступу: http://pidruchniki.ws/12570107/pedagogika/pedagogika_-_moiseyuk_nye

Никитин В.Ю. Модерн-джаз танец: Этапы развития. Метод. Техника/ В.Ю.Никитин. –М.:ИД «Один из лучших», 2004–414с

Сучасні стратегії розвитку хореографічної освіти:матеріали всеукраїнської науково-практичної конференціїз міжнародною участю(Умань, 23-24травня2014р.)/ ред. кол. : О.В.Дудник, Л.М.Андрощук.–Умань : ФОП Жовтий О.О., 2014. –138с

Ткаченко Т.С. Народный танец / Т.С.Ткаченко. – М., 1967. – Ч.1. – 654с.

Чепалов О. І. Хореологія як наукова дисципліна (Пролегомени) / Чепалов О. І. // Культура і сучасність: Альманах. – Київ, 2004. – С. 80–87

Шаріков Д. Теорія й історія хореографічної культури – «хореологія» як мистецтвознавча наука / Д. Шаріков // Вісник Львівського університету. Серія : Мистецтвознавство. - 2012. - Вип. 11. - С. 261-266. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mistec_2012_11_31

Полякова О.О.

Аспирант кафедры философии
ФБГОУ ВО «Магнитогорский Государственный
Технический Университет им. Г.И. Носова»

АРХЕОАСТРОНОМИЯ, КАК ИНСТРУМЕНТ ИССЛЕДОВАНИЯ ДРЕВНЕГО ПОЗНАНИЯ

Археoaстроно́мия (др.-греч. ἀρχή — *начало*, ἀστρον — *звезда* и νόμος — *закон*) — наука, сформировавшаяся во второй половине XX века, предметом изучения которой служат астрономические представления людей древности. Она разделяется на *астроархеологию*, изучающую археологические памятники и древние артефакты для поиска в них астрономического значения, *этноастрономию*,

космологические и космогонические представления древних по фольклорным и этнографическим данным, *астропиктографию*, изучающую астрономическое значение древних рисунков (петроглифов), не всегда известное по этнической принадлежности, *астромифологию*, изучающую астрономическое значение мифологических концепций разных народов, зависящих от места проживания, *астрогеологию*,